

Chisalita: România a traversat o succesiune de crize energetice în ultimii 35 de ani

România nu s-a confruntat cu o singura criza energetica, ci cu o succesiune de crize suprapuse, generate de subinvestitii, reglementari instabile, interventii politice si liberalizari insuficient pregatite, iar problemele actuale ale sectorului isi au originea în vulnerabilitati acumulate dupa 1990, sustine presedintele Asociatiei Energia Inteligenta (AEI), Dumitru Chisalita.

"România nu a avut o singura criza energetica, ci a fost din criza în criza, o succesiune de crize suprapuse: criza mostenirii comuniste, criza investitiilor amânate, criza privatizarilor incomplete, criza reglementarii politizate, criza liberalizarii prost pregatite si criza preturilor din 2021-2022. Liberalizarea nu este o cauza, doar o modalitate de a scoate la suprafata toate slabiciunile acumulate ale sistemului energetic romanesc", mentioneaza presedintele AEI, într-o analiza privind evolutia sectorului energetic românesc în perioada 1990-2026.

Referindu-se la perioada 1990-2000, presedintele AEI arata ca scaderea consumului de energie dupa prabusirea industriei a ascuns problemele structurale ale sistemului.

"Dupa 1989, România a mostenit un sistem energetic mare, rigid si construit pentru economia industrială comunista: combinate, industrie grea, consum masiv, eficienta scazuta. Odata cu prabusirea industriei, consumul de energie a scazut puternic. Asta a creat o impresie falsa de siguranta: România parea sa aiba suficienta energie, dar în realitate avea capacitati vechi, ineficiente si subfinantate. Cauze principale: termocentrale vechi, pierderi mari în retele, companii de stat politizate, lipsa de investitii, preturi administrate si subventii ascunse. Aceasta a fost o criza lenta, nu una spectaculoasa: nu s-a vazut imediat în facturi, ci în degradarea infrastructurii", a explicat acesta.

În ceea ce priveste perioada restructurarilor si privatizarilor, Chisalita apreciaza ca procesul nu a fost însoțit de masuri suficiente pentru dezvoltarea sectorului.

"În anii 2000, România a început restructurarea sectorului energetic: privatizarea Petrom, privatizarea unor distributii de electricitate si gaze, separarea activitatilor de productie, transport, distributie si furnizare. În 2006, se observa deja ca România privatizase Petrom, aproximativ jumatate din distributia electrica si principalele distributii de gaze, dar problema independentei energetice ramânea nerezolvata. Problema a fost ca privatizarea distributiei nu a fost însoțita de o strategie coerenta pentru productie noua, stocare, capacitati flexibile si modernizarea retelelor", sustine presedintele AEI.

Analiza evidentiaza, de asemenea, efectele schimbarilor legislative asupra investitiilor în energie regenerabila.

"Dupa aderarea la UE, România a stimulat energia regenerabila prin certificate verzi. Au aparut investitii importante în eolian si solar. Dar când costurile au început sa se vada în facturi, statul a modificat regulile. Investitorii au înțeles ca România poate schimba regulile în timpul jocului. A fost o criza de credibilitate: statul a chemat capital privat, apoi l-a speriat", afirma Dumitru Chisalita.

Potrivit acestuia, liberalizarea pietei de energie a avut loc într-un moment nefavorabil, marcat de cresteri puternice ale preturilor la nivel european.

"Aceasta este criza pe care populatia o asociaza cel mai mult cu 'liberalizarea energiei'. România a liberalizat piata exact înaintea unui soc european major: revenirea economica post-Covid, cresterea pretului gazelor, tensiunile geopolitice si apoi invazia Rusiei în Ucraina. Consiliul UE arata ca razboiul Rusiei împotriva Ucrainei si folosirea energiei ca arma politica au avut un impact devastator asupra pietelor energetice europene, cu un vârful al crizei în august 2022", sustine presedintele AEI.

El aminteste ca România a înregistrat una dintre cele mai puternice cresteri ale preturilor la energie pentru gospodarii din Uniunea Europeana.

"În România, efectul a fost sever. Eurostat a raportat ca în a doua jumătate a anului 2022, preturile la electricitate pentru gospodarii au crescut cu 112% fata de aceeași perioadă din 2021, cea mai mare creștere din UE. Cauze: liberalizare fara protectie suficienta, scumpirea gazului european, dependenta pretului electricitatii de gaz, piata spot volatila, lipsa contractelor bilaterale stabile, productie interna insuficient flexibila, comunicare publica dezastruoasa", considera Chisalita.

Referitor la masurile de plafonare si compensare, acesta sustine ca ele au limitat impactul cresterilor de pret asupra consumatorilor, dar au generat alte probleme.

"Pentru a opri explozia facturilor, România a introdus plafonarea si compensarea preturilor prin OUG 118/2021. Masura a protejat consumatorii, dar a creat alte probleme: costuri bugetare mari, întârzieri la plata furnizorilor, distorsiuni de piata si confuzie legislativa. Reuters nota ca schema de plafonare si compensare a costat aproximativ 23 miliarde lei pâna în februarie 2024", precizeaza presedintele AEI.

În opinia sa, sectorul energetic se confrunta în prezent cu provocari similare celor din trecut, în pofida avantajelor oferite de mixul energetic national.

"Dupa plafonare, România revine la întrebarea fundamentala: avem suficienta energie ieftina, stabila si produsa intern? Raspunsul este partial. Avem nuclear, hidro, gaze, regenerabile si potential offshore în Marea Neagra, dar avem si retele vechi, investitii întârziate, capacitati pe carbune în declin si consumatori vulnerabili", sustine Dumitru Chisalita.

În concluzie, acesta considera ca problemele sectorului energetic sunt rezultatul unor vulnerabilitati acumulate în timp si nu pot fi explicate exclusiv prin liberalizarea pietei.

"România nu a esuat pentru ca a liberalizat energia. A esuat pentru ca a liberalizat-o târziu, prost pregatit si peste un sistem fragil. (...) Formula crizei românesti este aceasta: piata libera nefunctionala plus infrastructura veche plus investitii întârziate plus reguli instabile plus interventii populiste plus influente politice plus grupuri de interes interne si externe egal facturi mari si neîncredere publica", a adaugat presedintele AEI.